

Zas Latweeschu draugs.

1843. 22 Juli.

29ra lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Riġġes. Slavehts Deews, ka jau wiſſ agrakòs laikòs muhsu pilsfehtà ſkòh-
las nam truhkufchas, kur jaunekti tikke mahziti tannis leetàs, kas zilwekam ja ſinn,
ja wiuſch ſchinni paſaulè gribb leeti derreht un, kà kriſtigs zilweks, arri paſiht to
zeſtu, pa kurru tam ja-ſtaiga us muhschibu. Ihpaschi Wahz'ſkòhlas irr taſs pirnas,
kas jau no pirneem laikeem tē eegahdatas; un kas ween par derrigu un mahzitu zil-
weku gribbeja palikē, tam jau bija ſchinnis ſkòhlàs ja-eet to wajjadſigu gudribu ſmelt.
Bet Latweeſchi, tãpat tē pilsfehtà, kà arri us ſemmehm, ilgus gaddus nodſihwoja bes
ſawas ihpaschas ſkòhlas. Un kad arri wiunòs gaddòs ſchurp un turp us ſemmehm
kaſda Latweeſchu ſkòhla tikke eezelta, tad tomehr, zik ſinnam, tur zittu ne fo ne mah-
zija, kà grahmatà laſſiht. Un kà tad arri zittabi warreja buht, kad ihſteni Latweeſchu
ſkòhmeiſteri truhke. Jo pagahjuſchòs dſim'laikòs Latweeſchi gan maſ dohmaja us to,
prahtu zillaht un pee mahzibas ſpeeſtees; tas wiinneem israhdiyahs kà taſda leeta, kas
ne tik tohti wajjadſiga. Un kad wehl kur atraddahs kaſdi turrigi Latweeſchi, kas ſa-
wus behrnus gribbeja likt mahzihē, tad tohs nodewe Wahz'ſkòhlà. — Muhsu pilsfeh-
tas walbineeki un mahzitaji gan jau preekſch dascheem gaddeem irr luhkojuſchi eezelt
ſkòhlas preekſch Latweeſcheem; bet kad ihſti Latweeſchu ſkòhmeiſteri truhke
un kad tee ſchē ap pilsfehtu dſihwodami Latweeſchi wairak kaſroja mahziki mahzitees,
ta pehz, ka ſchi walloda wiinneem tohti wajjadſiga un derriga israhdiyahs, tad kaſtra
eezeltà Latweeſchu ſkòhla pehz pahri gaddeem palikke par Wahz'ſkòhlu, kà taſs arri
wehl lihdſ ſchodeen paſtahw. — Lai nu lautini pehz Wahzu-wallodas tik kaſrigi dſin-
nahs, tad tomehr zitti dwehſetu ganni ſawà ammatà atſinne to par leelu truhkumu, ka
ne bija ihpaschas Latweeſchu ſkòhlas arri. Sewiſchki pee behrnu-mahzibas tas
truhkums parahdiyahs. Gan daschi atraddahs, kas gribbeja, lai wiinnus Wahzu wal-
lodà fataiſa us ſwehtu walkarimu, jo tanni wallodà tohs ſinnamus 5 mahzibas gabba-
lus ſkòhlà bij eemahzijuſchees, tomehr ir tē wainas deesgan atraddahs zaur to, ka
daschi ſcho ſweſchu wallodu pa wiſſam nepilmigi ſapratte un tã nu ne weenà, ne ohtrà
wallodà bij ſkiprinajuſchees eekſch ta, kas wajjadſigs. Un kad nu 1832^{trà} gaddà tee
jauni baſnijas-likkumi nahze gaiſmà, kas kaſtram dwehſetu gannam pawehl zeeti us
to raundſiht, ka ne weens ne tiktu peenemts pee behrnu-mahzibas, kas ne proht grah-
matà laſſiht, tad ſchis truhkums jo wairak ſabze ſpeeſt. — Gau wehl 1775^{tà} gaddà

tas Latweeschu mahzitajs **Schden** s të Rihgas pilssehtâ fahje us to darbotees, ihpafchu Latweeschu fkohtlu eetaisist un preeksch to naudu kraht. Bet schis padohms ar gaddeem panihke un katra Latweeschu fkohtla, kas wehl tikke eetaisita, — kâ jau pee-minnejam, — palikke par Wahj'fkohtlu. Bet no 1825ta gadda eefahje atkal stipraki us to dohmaht, kamehr 1837tâ gaddâ schis padohms gahje spehla. To lihds tam laikam bija no mihtligahm firidihm un rohkahm zaur to Latweeschu mahzitaju **Schirren** fanahkuse labba tschuppa naudas preeksch Latweeschu fkohtlas. Luhl', nu tuhlin warreja preezigi to leetu fahkt, us ko jau fenn laikem, ihpafchi dwehsetu ganni, bij ilgojuschees. Ta deht nopirke ne taht no paschas pilssehtas **Saslauka** weenu muischeli, kur lihds tam laikam pilssehtneeki pa waffaras laiku dsihwoja, un kas ar wissahm pirmahm fkohtlas waijadsihahm kohpâ maksaja wairak ne kâ 900 sudraba rubtus. Scho fkohtlu nu tã eetaisija, ka katram, kas sawu behrnu të suhta, wairak naw jamakfa fkohtlas naudas, kâ tikka 2 sudr. rubli par gaddu. Pee schahs draudses peederrigi bahrimi teek bes maksas ne ween mahziti, bet arri apgahdati ar zittahm waijadsihahm. Preeksch fkohtmeisteru lohnes zeeniga pilssehtas waldischana no sawas fkohtlu-lahdes ismakfa ikgaddâ 250 sudr. rubl. — **Schinni** fkohtlâ irr tã pat puischeem, kâ arri meitahm sawa ihpafcha mahzibas-istaba. Puischî par neddetu teek mahzihî 4 stundâs tizzibas mahzibâ, 7 stund. lassischana, 4 stund. rehlinaschana, 2 stund. dseedaschana un 4 stund. Kreewu lassischana, rakstischana un wallodâ. Meitas 4 stund. tizzibas mahzibâ, 6 stund. lassischana, 3 stund. rehlinaschana, 3 stund. rakstischana, 2 stund. dseedaschana un 8 stund. seewischku rohkas darbôs. Sewischkî schih's fkohtlas tuhwaaka apgahdaschana un usraubdischana irr uswehleta **Jahua** basnizas jaunakajam mahzitajam. — **Schi** fkohtla tikke eefwehtita 24tâ **Juhni** deenâ 1838tâ gaddâ, kur zeenig's **Widsemmes** gubbernemeta fkohtlu direktora **Kungs Dr. E. E. Napierky** to eefwehtischanas runnu turreja, parahdidams, kahda tohti waijadsiiga leeta effoht Latweeschu tautai ihpafcha fkohtla sawâ wallodâ. Un kab jau fkohtlas mahziba bija eefahkta ruddeni 1837, tad jau fkohtlas-behrni tohs zeenigus fkohtlas apgahdatajus **Kungs** warreja schinni dahrgâ deenâ eepreezinah't ar dseedaschana us 4 balsim. Ta dseefmisa, ko ihpafchi drilketu të wisseem klah'tbuhdameem par peeminneschana isballija, atrohdahs arri nodrillketa Latweeschu draugâ, 1838tâ gaddâ 30tâ lappâ. **Schi** fkohtla teek saukta: **Rihgas Latweeschu Jahua-fkohtla**. — Kâ wissas zittas pilssehtas fkohtlas, tã arri schi ilgadskahretâ teek weenreis pahrraudsita no pascha zeeniga fkohtlu direktora **Kunga**, kas tad wissu fkohtlas-apgahdataju un behrnu wezzaku preekschâ tohs behrnus pahrklausa eeksch wissa ta, ko irr mahzihuschees. — Ar preezigu sirdi gan warram peeminneht, ka tas no wisseem pasihstameem mihtlohtis un gohdah'ts fkohtmeisteris **J. Rachtminder** welti ne puhlejahs; jo ikdeenas wairak anght nahk redsami un muhsu pilssehtas laurti nu irr labbi acsiht, kahda derriga leeta irr, behrnus arri sawâ rehnu wallodâ list mahzihî. — Lihds schim pa teem 5 gaddeem, kamehr schi fkohtla stahw, jau labs pulzinsch mahzitu behrnu irr isgahjis, un fohra-dseedataji muhsu basnizai radduschees. Schogadd' 29tâ **Juhni**, kab fkohtlu pahrraudsija, tur atraddah's 42 puischî un 38 meitas, pa wissam 80 fkohtlas-behrni. — Lat tab nu tas **Kungs**, kas pee mums schi leetu irr eefahjis un gaismâ weddis, arri turpmah't ar sawu swehtibu un scheplastiba mums klah't stahw, sawam wahedam par gohdu un

flawu. — Weidscht të wehl lassitajeem arri dohdam tohs perschus, fo schogadd' pee pahraudschanas schinni fohlâ dseedaja:

Preekch pahrklausichanas.

Meld. Miltajs Jesus, scheitan mehs ze.

Miltajs debbes-Lehws! schè mehs

Jesus wahrâ atnahkufchi.

Kas zitè gan mums palihdsehs

Jèdarriht, fo usnehmufchi?

Zu ween, Zehtht! Zu to warri;

Za pehz, luhdsams, to jel darri.

Nahz un stahwi pats mums flucht;

Gaisno muhs ar tawu Garru!

Un, isdarriht tawu prah,

Dohd' mums spehschanu un warru!

Zew par gohdu lai isdohdabs,

Ka mums preekch un laime rohdabs.

W e i d s c h t.

Zanni paschâ meldiâ.

Debbes-Lehws! tew pateizam,

Zu mums taggad schelligs biji,

Ka ar gohdu pabeidsam

Jèdarriht, fo uswehleji.

Zurpmahl arr' mums rohkas sneedfi;

Amen, Zehtht! — to ne leedfi! A. L.

Is Pehterburges. Weenam Kreewu firstam, kas Kertsches pilsfethai irr par preekchneeku un kam turflacht peenahkabs brihscheem pa melnas juhreas mallu apfahrt braukt, tohs suhkerus pahraudsiht, tam lihds ar sawu fullaini 16tâ Zuhnt, kad no juhremallas dewahs us mahjahm, bija no kalna jabrauz leijsa un tur zaur uppiti, kas ar ween pa waffaru mehds isst. Bet raug', schodeen un waffar' waffarâ tif gauschi irr lihjis, ka uhdens no kalneem ar straumehm gahsabs leijsa un uppite, zittfahrt masa, palikufe leela un tif strauja, ka sirgi ar mohkahn ween rattus buhtu warrejuschi wilkt zaur; bet us wibdu nahkufchi, wiawi pohrleeku peerauz, bulta eet pufchu, sirgi ar preekch-affi freij us ohtru mallu, rattus paschus, fur leelkungs un fullainis wehl eekschâ, straume apgahsch un dsenn us juhru. Par laimi stahw pee upp-mallas weena feewa, drehbes masgadama, ta reds, ka tee nelaimigi zilwekl prett wilneem zihnabs, firdsdrohfschi peemett palahgu weenam, un schim arri isdohdabs, pee ta peekertees, un luhl', us tahdu wihs feewa dabbu leelkungu no breefmigas nahwes isglahbt un pee mallas wilkt. Bet to nabbaga fullaini wairs ne warreja isglahbt, to lihds ar ratteem, ar leelkunga papihreem un zittahm mantahm wilni, puttedami ween, aisrahwe juhreâ, fur tas sawu gallu atradde.

Is Zhru semmes. Zif leela tur ta nabbadjsa teem laudim, to jau no ta warre manniht, zif mas gramatu winneem un fewischki tahdu, kas preekch jannekleem rakstias. Zitti tur pa tuhstoscheem wissu muhschu ne dabbu weenu gramatu redseht, un ja arri daschâ draudse zitteem behrneem mahza lassih, tad tas noteek us kapsehtas, fur fohlmeisters winneem pee kappu krusteem tohs bohkstabus eerahda, un ar kohznu mahza us smiltim rakstih. Ak tawu truhkumu!

Padohms, kâ tellus aissfargabt no sprahgschanas.

Ittram fainneekam un kas lohpus turra, ta irr sinnama leeta, ka dauds lohpi un wissu waitak tetki eet pohstâ, kad tee zauru wehderu dabbu jeb pluhfi. Retti, retti isdohdabs flimmibu pee tetkeem ahsteh. Ak, un zil dauds tetki ilgaddâ

ar scho fehrigu ais-eet pohstā! Gan dauds sables preeksch scho fehrigu irr mahzitas, bet tabs ne kad naw bijuschas ihsti drohschas. Tapedz tohti preezajamees, ka mums nu pat mahzija, ka scho fehrigu abrsteh, tas zeenijams skoblas-kungs Baumgartner, kas irr par preekschneeku tai bahriuu skoblai, kas sche ne tabt no Rihgas irr tai muischa, ko sauz Pleskodaht*). Winsch mahza, lai tahdam tellam, kam schi fehriga jau usnahkufe, eedohdohd diruus newahritus wistas paucus bes ischaumalas; un, ja waijagohd, tad lai arri ohtra deenā tā pat darroht. — Scho derrigu padohmu winsch pats effohd usgahjis un winnam ar to wehl ne kad ne effohd wihlees pee pascheem tahdeem telkeem, kas jau pa wissam pee galla. Tapat arri wissi zitti, kam winsch scho padohmu effohd mahzjis, weenā muttē apleezinajohd, ka arri winneem ar to katru reis effohd labbi isdewees.

A. L.

Z a u n e k l u d s e e f m a .

Meld. Vom hob'n Olymp herab ward uns die Freunde.

1. No pascha Deewa lihgsma firds mums dohta, Un wifs, kas mums pee preeka geld; Kam lihgsma firds, tam teescham laugsta rohta, Tahds weergli zaur scho pasaul' peld! ∴ Preezigi kohpā lai wissi nu deij, Kamehr mums allu eelsch glahsehm lej! 2. Tad laujeet brahli saweem preekeem waku, Pirms tee itt ahtri no jums suhd; Ar gohbu baudait katriis sawu daku, Pirms jaunums suhd ka uhdens-pluhd'. ∴ Preezigi kohpā lai wissi nu deij, Kamehr mums allu eelsch glahsehm lej! 3. Ziligi, brahli, mehs wehl scheitan mihtam, Lai lihgsmi effam katru deen; Un ja tad weenreis aukstā kappā kristam, Tad lai arr' preeki juhrā breen! ∴ Preezigas dseesminas wissur lai skann, Kamehr mums pulkstens eelsch sahrka swann.	4. Woi man ar behdahmpeenahkabs tad kautees, Kad wissur putni jautri dseed? — Woi saldeem preekeem man tad nebuhs kautees, Kad manna mibla jauki seed? — ∴ Preezigas deeninas jannekkeem irr, Kamehr tohs nahwe no draungeem schfir. 5. Dseed, mihlais brah!', jel kahdu jauku dseefmu Preeksch tabs, ko sawā firdi nefs; Schee wahrd' lai uskurr mihlestibas-leefmu: »Tu mannas dschwib's saule ess'! ∴ Urrah! lai meitas ka rohsites seed, Puishi tad winnahm par preeku dseed. 6. Ja kahdam brahlam firds jaw paleel kluffu Un nahwe winnam azzis slehds, Tad raudam, wehlam winnam saldu duffu, La ka pee kappeem darriht mehds. ∴ Tad sauzam tam pakkat: »lai salbi nu duss »Brahlis eelsch kappā, fur wifs irr kluss! R....n.

*) Wahzifli scho skoblu sauz: »Anstalt zur Rettung verwahrloster Kinder in Riga.«

(29tai un 30tai lappai pawaddons no wessela bohgena, fur atrohдах: I. Fauna sinna no Lirsas draudses pahr winnas scho gabda bihbeles-swehtkeem. II. Diwas lihdsibas. III. Dseefma, dseedama tai deenā, kad paleel 50 gaddi, kamehr weens par mahzitaju. IV. Diwas jautaschanas; un V Sinna par jaunu katfismi.)

Rihds 21. Juli pee Rihges irr atnahkufchi 756 fuggi un aisbraukufchi 667.

Brihw drilleht. No Bidsemmes General-gubernementes puffed; Dr. C. E. Napierfky.